

ספר

מסילת ישרים

על דרך הסוד

מאמר ששה עשר

הרגל ומלומדה

יוצא לאור

לעילוי נשמת האשה הדגולה מרת אליז בת מזל ע"ה

ולרפואת שני בת רינה

אהרן בן שירלי ושירה לירז בת רות רותי לזש"ק

מאת הצעיר באלפי ישראל

אברהם יעקב באמו"ר הר"ר חיים זצ"ל פריצקי

הִתְבַּן שְׁיִיגַע וַיַּעֲמַל שְׁכָלְנוּ בְּחִקִּירוֹת אֲשֶׁר לֹא נִתְחַיְבְּנוּ
בָּם, בְּפִלְפוּלִים אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא לָנוּ שׁוֹם פְּרִי מֵהֶם, וְדִינִים
אֲשֶׁר אֵינָם שׁוֹיִבִים לָנוּ, וּמָה שְׁחַיְבִים אָנוּ לְבוֹרְאָנוּ חוּבָה
רְבָה, נַעֲזִיבֵהוּ לְהַרְגֵל וְנִנְיַחֵהוּ לְמַצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה?

גדר החיוב

הן אמת, שדברי רבינו כאן הובאו והתבארו לעיל, אך עם כל זאת ראוי לכל בר דעת לחזור ולהתבונן שוב בדבריו אלה המופנים באופן ישיר אלינו – שמנהגנו הוא שיגע ועמל שכלנו בחקירות אֲשֶׁר לֹא נִתְחַיְבֵנו בָּם, בְּפִלְפּוּלִים אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא לָנוּ שׁוּם פְּרִי מֵהֶם, וְדִינִים אֲשֶׁר אֵינָם שׁוֹכֵחִים לָנוּ, ומאידך – וּמָה שְׁחַיְבִים אֲנוּ לְבוֹרְאֵנוּ חוּבָה רַבָּה, נֶעֱזְבְּהוּ לְהַרְגֵל וְנִנְיַחְהוּ לְמִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה.

והנה, יש שחקרו מהו "גדר החיוב" של "ומה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה" שהם ענייני האהבה היראה והדבקות, היאך התחייבנו בכך ובאיזה "קניין". ואולם, ראוי לכל בר דעת לתת אל לבו שכל נידונים אלו מסיחים את הדעת מעיקר הדבר, והוא שאלקינו בראנו לכבודו וחיי עולם נטע בתוכנו, ובחר בנו ואהב אותנו ורצה בנו להיות לו לרעייה, עד ששאלות אלו דומות לאשה הנשואה מזה כמה שנים, ולפתע היא מתחילה לדון באיזה קניין היא נקנתה לבעלה.

ועמדו רגליו

דע, שדברי רבינו "ומה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה נעזבהו להרגל ונניחיהו למצות אנשים מלמדה", מושתתים על יסוד גדול.

הנה, יסוד היסודות ועיקר העיקרים הוא, שהקב"ה ברא את העולם בכדי שהוא יהיה בית מושב לכבודו. מכלל הגדרות ישיבה זו, שכשם שבגוף האדם מנוחתו ויציבותו היא על ידי כך שרגליו יעמדו על הארץ, כך גם כל עניין הבריאה – שהקב"ה יעמוד על הארץ, הוא באופן שכביכול רגליו של הקב"ה יעמדו על הארץ.

על כך אומר הכתוב "השמים כסאי והארץ הדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי", לומר שרצון הקב"ה הוא שרגליו יעמדו על הארץ, וצריכים אנו להיות ברי זכות לכך – לבנות לו בית להדום רגליו.

כהמשך לכך שהקב"ה ברא את העולם לצורך היותו להדום רגליו, הרי מייעדת רגלו יתברך עצמה להגיע אל מקומה. על כך כתוב על סוף הימים "וְעַמְדוֹ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא עַל הַר הַזֹּתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקְדָּם", ומתמשך הדבר ל"וְהָיָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד".

והנה, אמת הדבר היא שאין מציאות עניין העמידה על הרגליים רק בתכנית הראשונית של הבריאה ובקיום הכתוב "וְעַמְדוֹ רַגְלָיו" בסופה, אלא התנהלות הבריאה לכל ארכה מונהגת על ידי עניין זה.

תחילת "נידון" זה הוא בין האדם שהיה אמור להביא לכך שהקב"ה יעמיד רגליו על האדמה, לבין הנחש שכל עניינו הוא למנוע זאת. משום כך לאחר החטיאו את אדם הראשון אמר הקב"ה לנחש "על גחנך תלך" – כשבכך נקצצו רגלי הנחש, כשמשמעות הדבר היא הפחתת כוחו של הנחש למניעת עמידת הקב"ה על רגליו.

עוד כהמשך לכך אמר הקב"ה לנחש "וְאֵיכָּה אֲשִׁית בֵּינָךְ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זְרַעָךְ וּבֵין זְרַעָהּ הוּא יְשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב". אף כאן משמעות המאבק בין האדם והנחש דווקא בעקב היא, שמכיוון שהעמידה על הרגליים תלויה בעקב, הרי שהנידון בין האדם ובין הנחש תלוי בעקב זה.

עוד כהמשך לכך, בהולדת עשו ויעקב – שעשו הוא המשכו של הנחש ויעקב הוא המשכו של האדם, אחו יעקב בעקב עשו. משמעות אחיזה זו בעקב, היא תפיסת יעקב במקום העמידה – המורה על אותה העמידה המיועדת שכל הבריאה מצפה אליה, עד כדי ששמו של יעקב נקרא על שם כך. אף עשו אמר על כך "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים אֵת בְּכִרְתִּי לְקַח וְהִנֵּה עָתָה לְקַח בְּרַכְתִּי".

עוד כהמשך לכך, כשרצה עשו להתלוות אל יעקב אמר לו יעקב "יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֵּלָה לְאַשִׁי לְרַגְלֵי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וּלְרַגְלֵי הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר אָבִיא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה", ופירש רש"י "עד

אשר אבא אל אדני שעירה" – ואימתי ילך – בימי המשיח, שנאמר "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

אף כאן משמעות הדבר היא, שהילוך יעקב ב"רגלו" הכולל את מלאכתו ואת בניו, היא הגורמת להתמשכות רגלו של הקב"ה שייעודו הוא שהעולם יהיה מקום לכבודו, שהרי ביעקב ובניו תלוי הדבר. משום כך לא רצה יעקב שעשו יתלווה אל "רגלו" של יעקב, עד אשר אבוא אל אדוני שעירה.

עוד כהמשך לכך, בהיאבק מלאכו של עשו ביעקב כתיב "וַיַּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע בְּפִי יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמוֹ". אף כאן משמעות הדבר היא, שהמלאך הכהו ברגל בכדי שרגלי הקב"ה לא יעמדו על ידי יעקב במקום מנוחתם.

עוד כהמשך לכך, כשרצו ישראל לעבור באדום אמר להם הקב"ה "אַל תִּתְגַּדְּרוּ בָּם כִּי לֹא אֶתֶן לָכֶם מְאֲרָצָם עַד מְדַרְךָ בְּפִי רַגְלִי", והביא רש"י מדרש אגדה ש"מדריך כף רגל" זה הוא עד שיבא יום דריסת כף רגל על הר הזיתים שנאמר עליו "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים".

על דרך זו, כך גם עניין מצוות העלייה לרגל הוא, שבימים שבחר הקב"ה לגלות את כבודו בעולם – שהם בפסח בשבועות ובסוכות, הרי משמעות גילוי זה היא שהוא הוריד את רגלו לעולם כשסוף הייעוד הוא ה"ועמדו רגליו". משום כך – על בסיס זה צונו הקב"ה לעלות לרגל בזמנים אלו, בכדי להיות עם גילוי כבודו.

והנה, על לעתיד לבא כתוב "וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹוא כָּל בִּשְׂרָף לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי אָמַר ה', ודרשו חז"ל שלעתיד לבא תהיה העלייה לרגל בכל ראש חודש ובכל שבת. אף כאן טעם הדבר הוא, משום שבעתיד יתחזק גילוי רגלו.

העולה מכל הנזכר הוא, שנידון העמידה על הרגליים מתחיל בתכנית הראשונית של הבריאה ומתמשך עם כל סדר התנהלות הבריאה עד לתכליתה.

רגל והרגל

והנה, בפשיטות היה נראה שכל עניין מנוחת הרגל הנזכרת תלוי בקב"ה שהוא הוא האמור להוריד את רגלו, ואין לנו אלא לצפות לזה. ואולם, אמת הדבר היא שאין הדבר כן, אלא אחריותינו היא להביא לגילוי כבודו בעולם ולהושיבו בהדום רגליו.

והנה, הדבר ברור שבאופן כללי הבאתנו לגילוי כבודו נעשית על ידי קיום התורה והמצוות. ואולם, כאן ישנו הבדל גדול האם עושים אנו את הדברים בדרך "רגל" או בדרך "הרגל".

הנה, בפער שישינו בין מקום עיקר הרגל – היכן שהיא נמצאת היום טרם הגיעה אל מקומה לבין המקום אליה אמורה היא להגיע, ישנו מרווח. אל תוך מרווח זה אמורים אנו כביכול "למשוך" את רגל גילוי כבודו, והדבר נעשה על ידי התורה והמצוות. ואולם, הדבר תלוי האם אכן אוחזים אנו ברגל עצמה ומושכים אנו אותה עד ליישובה על האדמה על ידי מעשינו באופן שיודעים אנו כיצד מעשינו מביאים אל כבוד שמים – שהוא הוא המשכת רגלו, או שאין מעשינו אלא על דרך "הרגל" שמשמעותה היא שיש לנו קשר עם הרגל בכך שאנו מונהגים על ידה, אך איננו "תופסים" אותה לעשות את המצווה בדרך עצם הרגל.

וביתר בירור:

הקשר האמור להיות לנו עם הרגל הוא על דרך שאמר יעקב ללבן "ויברך ה' אותך לרגלי", שפירושו הוא שהברכה היא "לרגלי" – בגללי. סדר "לרגלי" הוא, משום שהרגל היא המביאה לידי ביטוי את המשכת ברכת יעקב.

אם כן, אם עובדים אנו בדרך "רגל", הרי התוצאה תהיה ישירה – "לרגלי" – בגללי, אך אם עבודתנו תהיה בדרך ה"הַרְגֵל", הרי משמעות הדבר תהיה שאמנם יש רגל יסודית המנהיגה, אך איננו צמודים אל הרגל ובכך איננו הולכים ל"רגלו" יתברך אלא מנותקים ממנו.

והנה, האהבה היראה והדבקות, הם הם המאחדים אותנו עם רגלו יתברך, ועל כך מזהירנו רבינו בדבריו שאם לא נשתדל לקנות קניינים אלו, הרי ומה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה נעזיבו ל"הרגל" שהוא הניתוק ממנו יתברך.

מלמדה

במקביל לכך שההתאחדות עם הרגל היא היא הדבקות בו יתברך, הרי יש לדבר זה צד שני, והוא הוא עניין המשך דברי רבינו האומר "ונניחהו למצות אנשים מלמדה" – היא הצד השני של ה"הרגל".

כפי שהתבאר, עיקר ההנהגה היא על ידי ה"רגל", ואילו ה"הרגל" נובע מהריחוק מה"רגל". והנה, תפקידה של הרגל הוא להנהיג, כשמכלל השמות המקבילים לעניין הדברים המונהגים מהרגל הוא "לימוד", וכלשון הכתוב "פרה למד מדבר" שפירושו הוא שהפרה מונהג במדבר.

על בסיס זה, החיבור הנכון הוא בין ה"רגל" ובין ה"לימוד", ואילו החיבור שאינו נכון הוא בין ה"הרגל" ובין ה"מלמדה", וכהמשך לכך, כשם שה"הרגל" הוא הבא כתוצאה מריחוקנו מאתו יתברך – כך הוא גם עניין ה"מלמדה", שפירושה הוא שהיא אינה מונהגת בקירוב – "למודה", אלא "מלמדה" – המונהגת בריחוק.

היסוד

ביתר עיון – עניין הרגל:

התבאר לעיל, שעיקר "חכמת האמת" באה להורות שהקשר בינינו ובין בוראנו הוא קשר נישואין, וכל התורה כולה סובבת סביב עניין זה בלבד!

והנה, למדונו רבותינו שיסוד הקשר בין דוכרא ובין נוק' הוא על ידי מידת היסוד נקראת "רגל". על פי זה, כל עניין ה"רגל" הנזכרת עד

כאן, הוא יסוד קשר הקב"ה שסדר גילוי הוא בסדר דוכרא עם עמו ישראל שהם בבחינת נוק' הנעשה על ידי ה"רגל".

מכלל משמעות הדבר – שהקשר הוא על ידי הרגל, שככל שהצוותא בין עם ישראל אל הרגל חזקה יותר הרי הקשר שלהם עם בוראם וכך גם הנהגתו וברכתו אותם חזקים יותר.

משמעות הדבר לענייננו היא, שככל שהנוק' – שהם עם ישראל צמודה יותר אל הרגל של מעלה, הרי כך היא מונהגת ו"למודה" יותר על ידי בעלה, ואילו ככל שהיא מתרחקת יותר וחיה ב"הֲרָגָל", הרי היא מונהגת פחות ואין היא למדה ממנו, אלא היא רק "מְלַמְּדָה".

על דרך זו, כך גם משמעות הנזכר שהחיבור הנכון הוא בין ה"רגל" ובין ה"לימוד" ואילו החיבור שאינו נכון הוא בין ה"הֲרָגָל" ובין ה"מְלַמְּדָה" הוא, שחיבור נכון הוא יחוד נכון בין גילוי כבודו יתברך לעם ישראל, ואילו כל חיבור שהוא בין ה"הֲרָגָל" ובין ה"מְלַמְּדָה" הוא חיבור שאינו נכון.

והנה, דע שיחודים אלו בין הקב"ה ובין עם ישראל מביאים לתולדות, ותולדותיהם הם חיי העולם הבא.

והנה, כלל הוא שבדברים אלו הרי "תולדותיהם כיוצא בהם", כשמשמעות הדבר היא שככל שהדיבוק נכון יותר הרי כך יהיו התולדות הבאות מדיבוק ויחוד זה נכונים יותר. אם כן, משמעות ההבדלים ברמות הייחודים היא, שהתוצאה שהיא חיי העולם הבא תשתנה ברמתה בין המייחדים בדרך של "רגל" ו"לימוד" לבין המייחדים בין ה"הֲרָגָל" ובין ה"מְלַמְּדָה".

ובכן, ומה שחִיבִים אָנוּ לְבוֹרְאֵנוּ חוֹבָה רַבָּה, נַעֲזְבֵהוּ לַ"הֲרָגָל" וְנִנְיַחֵהוּ לַמִּצְוֹת אֲנָשִׁים "מְלַמְּדָה"?

שיעורי הישיבה מתקיימים בבית הכנסת הגר"א למטה רח' הפסגה 51 שכונת בית וגן, ונשמעים בטל' הישיבה 02-5606201, ב"קול הלשון" בקו ישיר לשיעורי הרב 0732951392, ואף ניתנים לצפייה באתר קול הלשון.

בזמני השיעור, ניתן להשתתף בשיעורים אלו גם באופן חי בתוך השיעור, ב"זום", דרך קו הישיבה, ודרך הקו של קול הלשון.

שיעורי הישיבה:

ימים א' - ו' לאחר תפילת ותיקין - תקט"ז תפילות לרמח"ל

ימים א' - ה' בין השעות 21.30 - 22.30 - ספרא דצניעותא בעיון

יום חמישי בשעה 3.00 - פרשת השבוע

יום שישי בשעה 10.00 - שערי אורה

שבת קדש בשעה 16.00 - מסילת ישרים

מוצש"ק בשעה 22.00 - זוהר - היכלות בראשית

לפנייה בכל ענייני הישיבה, לתרומות ולהנצחות, להצטרפות לרשימת התפוצה, להשגת ספרי מורינו ראש הישיבה "יסוד הבריאה" שני חלקים, "יסוד המועדים", "צוציתא", "בינת הדעת", "אדיר במלוכה" שני חלקים ועוד חוברות שיצאו לאור, ניתן לפנות לטל' הישיבה 02-5606201, או לטל' yeshiva@hashaar.com 0504169427 או למייל

תרומות ניתן להעביר גם ב"נדרים פלוס", על שם "ישיבת השער להשם".

לשאלות בלימוד ישירות לראש הישיבה ניתן לפנות לטל' 0527126035 בין השעות 20.45-21.15 או למייל roshyeshiva@hashaar.com